

۱۲ گزارش ۲

دست‌هاروی ماشه

اثر مکانیسم ماشه بر اقتصاد روانی است یا واقعی؟!

■ **احمد شفیع** – پژوهشگر اقتصادی

در روزهای اخیر، یکی از کلیدی‌ترین چالش‌های پیش‌روی دیپلماسی ایران، نحوه تعامل با سه کشور اروپایی عضو برجام در مورد مسئله «مکانیسم ماشه» است. این سازوکار که یا خوش‌بینی قابل توجه به طرف غربی در برجام گنجانده شد و در ایام پایانی آن از سوی تروئیکای اروپایی به صورت جدی مطرح شده است.

■ **مکانیسم ماشه چیست؟ اگر نارا حتی به قبل برگردیم!**

بندهای ۳۶ و ۲۷ برجام به سازوکار حل اختلاف میان طرف‌های توافق اختصاص دارد. مطابق بند ۱۳۷، اگر یکی از طرفین احراز کند که طرف مقابل به تعهدات خود پایبند نبوده است، می‌تواند موضوع را به شورای امنیت سازمان ملل متحد ارجاع دهد. فرآیند بررسی این شکایت حدود ۳۰ روز به طول می‌انجامد. در صورت عدم رفع اختلاف در این مدت، شورای امنیت باید در مورد تمدید تعلیق قطعنامه‌های پیشین علیه ایران رأی‌گیری کند. نکته کلیدی در این سازوکار آن است که هر یک از پنج عضو دائم شورای امنیت می‌توانند با وتوی خود، مانع از تمدید تعلیق شده و باعث بازگشت خودکار تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران (از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰) شوند. به وضوح می‌توان دریافت که این سازوکار به‌صورت ساختاری به زیان ایران طراحی شده است. نکته تلخ ماجرا انجاست حتی در زمانی که امریکا یک‌جانبه از برجام خارج شد، در صورت اقدام ایران برای شکایت و ارجاع برپنده به شورای امنیت با وتوی امریکا تمامی قطعنامه‌ها علیه ایران فعال می‌شد. اکنون و در آستانه پایان سال دهم برجام – که طبق مفاد این توافق، قطعنامه‌های پیشین لغو می‌شوند – کشورهای اروپایی در دقیقه ۹۰، فرایند فعالسازی مکانیسم ماشه را آغاز کرده‌اند، اقدامی که می‌توان آن را بیش از هر چیز تلاشی برای تحت فشار قراردادن ایران و اخذ امتیازات بیشتر دانست.

■ **تحلیل اثرات اقتصادی: واقعیت یا توهم؟**

برخی از رسانه‌ها و مسئولان داخلی، نگرانی عمیقی از تبعات فعال شدن مکانیسم ماشه ابراز کرده‌اند. این نگرانی ریشه در فضای دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰ شمسی دارد؛ دورانی که به دلیل رفتار سیاسی با تحلیل نادرست از واقعیت‌های روابط بین‌الملل، قطعنامه‌های شورای امنیت بیش از حد جدی گرفته می‌شد، اما در عمل تحریم‌های یک‌جانبه امریکا اثرگذاری به مراتب بیشتری نسبت به تحریم‌های شورای امنیت داشته‌اند. امروزه و پس از اثبات حقایقت ایران به کشورهای همسوس و همچنین کاهش اثرگذاری نسبی تحریم‌های امریکا، نگرانی از فعال شدن مکانیسم ماشه بیش از آنکه مبتنی بر واقعیت باشد، شبیه به «ترس از لولو» است.

نکته کلیدی در گذشته، اثر اثبات تحریم‌های شورای امنیت این است که طبق مفاد قطعنامه‌ها (از جمله قطعنامه ۱۹۲۹ به عنوان گسترده‌ترین مورد)، این تحریم‌ها صرفاً بر بخشی از صنایع هسته‌ای و نظامی ایران متمرکز هستند. برای مثال، این قطعنامه‌ها به کشور اجازه می‌دهند در صورت

پرچم کشورهای اروپایی، آمریکا، روسیه، چین، هند، ژاپن و کره جنوبی

وجود مدارک، کشتی‌های حامل محموله‌های مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را بازرسی و در صورت لزوم توقیف کنند. بنابراین، محتوای این قطعنامه‌ها ارتباط مستقیم و گسترده‌ای با بدنه اصلی اقتصاد ایران، از جمله فروش نفت ندارد. شاهد این ادعا آن است که پس از تصویب همین قطعنامه‌ها در گذشته، اثر قابل توجهی بر حجم کلی تجارت خارجی ایران مشاهده نشد، اگرچه هزینه‌های جانبی مانند بیمه و حمل‌ونقل دربایر را افزایش داد.

■ **ظرفیت اقتصاد ایران برای عبور از تحریم‌ها**

آنچه به‌واقع باعث کاهش محسوس فروش نفت ایران در ابتدا و انتهای دهه ۹۰ شد، دو موج تحریم‌های یک‌جانبه امریکا بود. با این وجود، تاجار و مسئولان ایرانی به مرور زمان راه‌های متعددی برای دور زدن این تحریم‌ها شناسایی کردند؛ به گونه‌ای که مقامات امریکایی به صورت علنی به شکست راهبرد «افزایش حداکثری» اعتراض کرده‌اند. از آغاز دور جدید تحریم‌ها در دوران ترامپ نیز اگرچه فشارها تشدید شد، اما داده‌های شش ماه گذشته حاکی از اثرگذاری ناچیز این تحریم‌ها بر حجم فروش نفت ایران دارد. این امر نشان می‌دهد شبکه ششگه فروش نفت ایران توانست خود را در برابر فشارهای امریکا منون سازد. این موفقیت خود سندی دیگر بر عدم اثر گذاری محسوس مکانیسم ماشه بر اقتصاد ایران است.

بررسی اثرات قطعنامه‌های شورای امنیت و تحریم‌های امریکا نشان می‌دهد فعالسازی مکانیسم ماشه به خودی خود نمی‌تواند اثر حقیقی و محسوس بی تجارت و اقتصاد ایران داشته باشد. با این حال، برخی رسانه‌ها با بزرگ‌نمایی ابعاد این تهدید، نه تنها به ایجاد جو روانی منفی دامن می‌زنند، بلکه ممکن است در فرآیند تصمیم‌گیری سیاسی نیز اختلال ایجاد کنند.

نکته حیاتی در قبال مکانیسم ماشه این است که اثر اصلی آن بیش از آنکه در حوزه واقعی اقتصاد باشد، در سطح روانی و انتظارات عمل می‌کند، یعنی اگر مدیریت نشود، نقدینگی سرگردان را به سمت بازارهای نامولد مانند ارز طلا، و حتی مسکن سوق می‌دهد و نتیجه آن کاهش ارزش پول ملی، افزایش تورم و افت سرمایه‌گذاری مولد خواهد بود.

مواجهه در دست در اینجا نه صرفاً کنترل بازار، بلکه کنترل روایت و مدیریت انتظارات است. از این‌رو حضور فعال و هماهنگ مسئولان در رسانه‌ها و بازاریابی ابعاد این تهدید، نه تنها به ایجاد جو روانی منفی دامن می‌زند، بلکه ممکن است در فرآیند تصمیم‌گیری سیاسی نیز اختلال ایجاد کنند.

ارزی مدیریت‌شده و تزریق هدفمند منابع در مقاطع حساس، اعمال ابزارهای مالی و مالیاتی برای کاهش جذابیت بازارهای نامولد و در مقابل هدایت نقدینگی به سمت اوراق و بازار سرمایه، تقویت پیام‌های اعتمادساز درباره ثبات تجارت خارجی و کالاهای اساسی و پررینز کامل از ارسال سیگنال‌های متناقض به بازار، مجموعه راهبردهایی است که می‌تواند اثر روانی مکانیسم ماشه را مهار کرده و منابع از سرریز آن به بطن اقتصاد بگرداند.

۱۲ گزارش یک

هادی اسماعیلی

یکی از وام‌های بسیار مهم در حوزه توانمندسازی اقشار محروم، وام اشتغال است و سازوکار موفق‌ی در چند سال اخیر با واسطه‌گری نهادهای تخصصی غیردولتی حوزه اشتغال محرومان ایجاد شده است، ولی در کمال تعجب در بودجه سال ۱۴۰۴، با وجود افزایش میزان وام اشتغال، سهم نهادهای تخصصی غیردولتی در این حوزه کاهش یافت و به جای آن سهم دولتی ه‌سا از سهمیه وام اشتغال بدون تجربه موفق و سابقه بسیار بد دولت در این زمینه افزایش یافت.

■ ■ ■

وام اشتغال یکی از کلیدی‌ترین ابزارهای سیاستگذاری در حوزه توانمندسازی اقشار محروم به شمار می‌رود. این وام در سال‌های اخیر با هدف حمایت از افراد فاقد سرمایه و منابع اولیه برای ورود به عرصه تولید و کسب‌وکار طراحی و اجرا شده است. اهمیت این وام نه تنها از منظر اقتصادی، بلکه از حیث اجتماعی نیز حائز توجه است، چراکه به اقشار ضعیف جامعه امکان می‌دهد تا با تکیه بر توانمندی‌های خود و بدون نیاز به کمک‌های بلاعوض دولت، مسیر استقلال اقتصادی و اشتغال پایدار را در پیش گیرند.

با وجود آنکه در چند سال اخیر سازوکار توزیع این وام از طریق نهادهای تخصصی غیردولتی توانسته است تجربه‌ای موفق و قابل اتکا در کشور ایجاد کند، اما در بودجه سال ۱۴۰۴ تغییرات نگران‌کننده‌ای رخ داده است. براساس این تغییرات، سهم نهادهای غیردولتی متخصص در حوزه اشتغال از منابع وام کاهش یافته و در مقابل، سهم دستگاه‌های دولتی فاقد تجربه و سابقه در این زمینه افزایش پیدا کرده است. این تغییر نه تنها خطر از بین رفتن دستنوارهای سال‌های گذشته را به همراه دارد، بلکه می‌تواند بار دیگر کشور را وارد چرخه‌ای از بول‌پاشی‌های بی‌هدف کند که هیچ نمری جز اتلاف منابع ملی نخواهد داشت.

تجربه‌های ناموفق گذشته در زمینه تخصیص اعتبارات بانکی از سوی دولتی‌ها و همچنین عدم وجود سابقه در توزیع وام‌های اشتغال توسط نهادهای دولتی نظیر معاونت توسعه روستایی سبب شده است که سهم دولت از وام اشتغال به جای برخورد به هدف، به نوعی پول‌پاشی تبدیل شود که نه تنها موفقیت خاصی در اهداف اشتغال‌آفرینی ندارد، بلکه با توجه به ماهیت دولتی بودن نهادها، پاسخگویی در این زمینه نیز ایجاد نمی‌شود. وام اشتغال وام بسیار مهمی در زمینه ایجاد شغل برای اقشار ضعیف جامعه است و سازوکار تحقق آن نیز بسیار مهم و کلیدی است و نهادهای غیردولتی تخصصی در این زمینه، با آمار ورقام مشخص توانسته‌اند تعداد زیادی از اقشار محروم تحت پوشش

■ ■ ■

باید به این نکته اشاره کرد که یکی از وام‌های بسیار مهم در حوزه توانمندسازی اقشار محروم، وام اشتغال است و سازوکار موفق‌ی در چند سال اخیر با واسطه‌گری نهادهای تخصصی غیردولتی حوزه اشتغال محرومان ایجاد شده است، ولی در کمال تعجب در بودجه سال ۱۴۰۴، با وجود افزایش میزان وام اشتغال، سهم

اقتصاد

سرویس اقتصادی ۰۶-۸۸۵۲۳۰۶

ناکار آمدی در تحقق اهداف وام اشتغال با کاهش سهم نهادهای تخصصی در زمینه اشتغال محرومان!

سهم نهادهای تخصصی از وام اشتغال کاهش و سهم دولتی‌ها با دخالت کابینه افزایش یافت

کریم یزدی خواه، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان»، اهمیت نقش مجلس در تعیین سهم وام‌های اشتغال درون بودجه ۱۴۰۴ و عدم واگذاری این اختیار مهم مجلس را به دولت در بودجه ۱۴۰۵ تشریح کرد

۴۴

کریم یزدی خواه، کارشناس اقتصادی: سهم نهادهای غیردولتی متخصص در حوزه اشتغال از منابع وام کاهش یافته و در مقابل سهم نهادهای دولتی و دستگاه‌هایی که یا هیچ سابقه‌ای در این زمینه ندارند یا کارنامه‌ای ناموفق از خود بر جای گذاشته‌اند، افزایش یافته است

■ ■ ■

نه‌نظارتی بر روند اجرای آنها صورت گرفته است. نمونه بارز این ناکارآمدی، عملکرد معاونت توسعه روستایی در سال‌های گذشته است که با وجود در اختیار داشتن منابع کلان، دستنوار ملموسی در حوزه اشتغال پایدار اقشار محروم به ثبت نرساندن و حالا به دنبال سهم گرفتن از وام اشتغال است.

یزدی خواه در ادامه افزود: نهادهای غیردولتی تخصصی حمایتی در سال‌های اخیر نشان داده‌اند که با وجود منابع محدودتر، توانسته‌اند اثربخشی بسیار بیشتری داشته باشند. این نهادها به دلیل حضور میدانی در مناطق محروم، شناخت دقیق از ظرفیت‌ها و نیازهای محلی دارند و به خوبی می‌دانند که هر منطقه براساس ویژگی‌های خود چه نوع کسب‌وکاری می‌تواند بیشترین پایداری و بهره‌وری را ایجاد کند. آنها وام‌گیرندگان را تنها راه نمی‌کنند، بلکه از مرحله آموزش، طراحی طرح اقتصادی، دریافت تسهیلات تا مرحله راه‌اندازی کسب‌وکار و حتی فروش محصولات در کنار آنان باقی می‌مانند.

این همراهی سبب شده که نرخ بازپرداخت تسهیلات در طرح‌های این نهادهای واسطه‌ای بسیار بالا باشد و این خود نشانه‌ای از موفقیت طرح‌های اقتصادی و رضایت وام‌گیرندگان است.

وی در پایان گفت: تفاوت بنیادین میان دولت و این نهادهای نوع نگاه به وام اشتغال است. دولت به دلیل ساختار بروکراتیک و نگاه سیاسی، بیشتر به دنبال آن است که در کوتاه‌مدت نشان دهد منابع توزیع شده و اعتبارات هزینه شده‌اند، بدون آنکه دغدغه‌ای جدی برای پایداری اشتغال ایجاد شده داشته باشند، اما نهادهای غیردولتی هدف خود را ایجاد اشتغال واقعی و پایداری می‌دانند و به همین دلیل حتی اگر فرآیند شناسایی و اعطای وام زمان‌برتر باشد، حاضر نیستند منابع را صرف طرح‌های غیرمولد کنند. این تفاوت نگرش سبب شده است که نتایج کار این دو گروه کاملاً متفاوت باشد.

اعتبار ۱۵۰ طرح آبرسانی و توسعه راه‌ها از محل مالیات تأمین می‌شود

■ **تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام کشور به انتخاب مردم**

مناطق اقدام مناسبی است که در طرح نشاندار کردن مالیات‌ها منظر قرار گرفته است.

این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور که می‌تواند بر سایر حوزه‌ها نیز اثر بگذارد، بخش انرژی است. تقویت زیرساخت‌های حوزه انرژی می‌تواند به ادامه فعالیت صنایع منجر شود و روند تولید را از تعطیلی نجات بدهد. بنابراین، به کار انداختن درآمدهای مالیاتی در حوزه انرژی به معنای حمایت غیرمستقیم از تولید است.

ابراهیمی گفت: در شرایط فعلی اقتصاد مقاومتی از اهمیت بالایی بر خوردار است و باید نسبت به تخصیص منابع حساسیت داشته باشیم. اجرای طرح نشاندار کردن مالیات‌ها می‌تواند کمک‌کننده باشد، زیرا در این سازوکار، مالیات‌دهندگان محل هزینه‌کرد مالیات‌ها را مشخص می‌کنند و زمینه برای تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام به وجود می‌آید.

وی ادامه داد: نشاندار کردن مالیات‌ها زمینه‌ای برای مشارکت بیش از پیش مردم در اقتصاد به وجود می‌آورد. این امر انگیزه مؤدیان را برای پرداخت مالیات افزایش می‌دهد و اطمینان آنان را به روندهای مالیاتی کشور بالا می‌برد.

این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: مالیات علاوه بر اینکه یک منبع درآمدی پایدار برای دولت محسوب می‌شود، به عنوان یک ابزار در دست حاکمیت است تا بتواند به باز توزیع عادلانه امکانات و درآمد در کشور بپردازد. در همین راستا، پروژه‌هایی برای مناطق محروم در چارچوب طرح نشاندار کردن مالیات‌ها تعریف شده است که مثبت ارزیابی می‌شود.

وی ادامه داد: رفع محرومیت موضوع مهمی است و باید با جدیت در دستور کار باشد. شهرهای کوچک و دورافتاده باید در اولویت اختصاصی اعتبار برای پیشبرد پروژه‌ها باشند.

این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: شفافیت یکی از مهم‌ترین نتایج نشاندار کردن مالیات‌هاست. وقتی مؤدیان در جریان هزینه‌کرد مالیات پرداختی‌شان قرار می‌گیرند، شفافیت در روندهای مالیاتی کشور به وجود می‌آید که اثرگذاری بالایی در افزایش اعتماد به سازوکارهای اقتصادی و مالیاتی کشور دارد.

سیدرسول عزیزی امیران

نخست ممکن است این تغییر به دلیل افزایش کلی منابع وام اشتغال چندان نگران‌کننده به نظر نرسد، اما واقعیت آن است که تجربه‌های پیشین نشان می‌دهد ورود مستقیم نهادهای دولتی به فرآیند توزیع وام اشتغال نه تنها به تحقق اهداف اصلی منجر نخواهد شد، بلکه این منابع عظیم مالی را به ورطه هدررفت و پول‌پاشی بی‌ثمر خواهد کشاند.

این کارشناس اقتصادی، با اشاره به دلیل نگرانی از ورود نهادهای دولتی در داشتن سهم از وام اشتغال و پرداخت با نظر آنها به عنوان یک رویکرد غیرقابلیت پول‌پاشی بی‌ثمر خواهد کشاند. تجربه‌های سال‌های اخیر نشان داده که نهادهای غیردولتی تخصصی توانسته‌اند در این زمینه عملکردی قابل قبول و حتی فراتر از انتظار داشته باشند. در مقابل، ورود مستقیم دولت به عرصه توزیع این وام‌ها همواره با شکست و ناکامی همراه بوده است.

وی در ادامه افزود: در بودجه سال ۱۴۰۴ تغییراتی صورت گرفته که نگرانی‌های جدی را به وجود آورده است. براساس این تغییرات، سهم نهادهای غیردولتی متخصص در حوزه اشتغال از منابع وام کاهش یافته و در مقابل سهم نهادهای دولتی و دستگاه‌هایی که یا هیچ سابقه‌ای در این زمینه ندارند یا کارنامه‌ای ناموفق از خود بر جای گذاشته‌اند، افزایش یافته است. در نگاه

نهادهای تخصصی غیردولتی در این حوزه کاهش و به جای آن سهم دولتی‌ها از سهمیه وام اشتغال بدون تجربه موفق و سابقه بسیار بد دولت در این زمینه افزایش یافت.

■ **ورود دولتی‌ها در توزیع وام اشتغال، اهداف این وام را نابود خواهد کرد**

کریم یزدی خواه، کارشناس اقتصادی در رابطه با اهمیت وام اشتغال گفت: وام اشتغال برای اقشار محروم نه یک تسهیلات معمولی، بلکه ابزاری حیاتی برای عبور از فقر و ورود به دایره تولید و توانمندی است. موفقیت این وام به شدت وابسته به سازوکار توزیع آن است.

تجربه‌های سال‌های اخیر نشان داده که نهادهای غیردولتی تخصصی توانسته‌اند در این زمینه عملکردی قابل قبول و حتی فراتر از انتظار داشته باشند. در مقابل، ورود مستقیم دولت به عرصه توزیع این وام‌ها همواره با شکست و ناکامی همراه بوده است.

وی در ادامه افزود: در بودجه سال ۱۴۰۴ تغییراتی صورت گرفته که نگرانی‌های جدی را به وجود آورده است. براساس این تغییرات، سهم نهادهای غیردولتی متخصص در حوزه اشتغال از منابع وام کاهش یافته و در مقابل سهم نهادهای دولتی و دستگاه‌هایی که یا هیچ سابقه‌ای در این زمینه ندارند یا کارنامه‌ای ناموفق از خود بر جای گذاشته‌اند، افزایش یافته است. در نگاه

خود را به اشتغال پایدار و خروج از ذیل کمک‌های دولت ببرند و از طرف دیگر تولید کشور در بخش‌های مهم نظیر تأمین انرژی یا تأمین غذا به عنوان نیازهای راهبردی جامعه و دولت را افزایش دهند. با اضافه شدن سازو کارهای دولتی و نهادهای غیرپاسخگو نه تنها اهداف اصلی این وام که اشتغال‌آفرینی پایدار است، محقق نخواهد شد، بلکه این وام کارکرد خود را نیز از دست خواهد داد. متأسفانه مجلس نیز با از بین بردن اختیار خود در تعیین سهم هر نهاد از کل میزان وام اشتغال و سپردن تعیین این موضوع به دولت نه تنها اشتباه بزرگی مرتکب شد، بلکه با گذشت شش ماه از سال، هنوز هم سهم نهایی هر نهاد مشخص نشده و وقتی هنوز سهم تعیین نشده است، پرداخت وام اشتغال در توزیع وام‌های اشتغال توسط نهادهای دولتی نظیر معاونت توسعه روستایی سبب شده است که سهم دولت از وام اشتغال به جای برخورد به هدف، به نوعی پول‌پاشی تبدیل شود که نه تنها موفقیت خاصی در اهداف اشتغال‌آفرینی ندارد، بلکه با توجه به ماهیت دولتی بودن نهادها، پاسخگویی در این زمینه نیز ایجاد نمی‌شود. وام اشتغال وام بسیار مهمی در زمینه ایجاد شغل برای اقشار ضعیف جامعه است و سازوکار تحقق آن نیز بسیار مهم و کلیدی است و نهادهای غیردولتی تخصصی در این زمینه، با آمار ورقام مشخص توانسته‌اند تعداد زیادی از اقشار محروم تحت پوشش

■ ■ ■

باید به این نکته اشاره کرد که یکی از وام‌های بسیار مهم در حوزه توانمندسازی اقشار محروم، وام اشتغال است و سازوکار موفق‌ی در چند سال اخیر با واسطه‌گری نهادهای تخصصی غیردولتی حوزه اشتغال محرومان ایجاد شده است، ولی در کمال تعجب در بودجه سال ۱۴۰۴، با وجود افزایش میزان وام اشتغال، سهم

■ ■ ■

۱۲ گزارش ۲

حسام کمالی

کرد: طرح مورد بحث از جهات مختلف برای کشور مزیت دارد. بزرگ‌ترین نتیجه مثبت نشاندار کردن مالیات‌ها این است که حاکمیت گامی در راستای برقراری ارتباط مؤثر با مؤدیان مالیاتی برمی‌دارد و رابطه دو طرفه مالیات‌دهندگان و سازمان امور مالیاتی تقویت می‌شود.

وی ادامه داد: نتیجه دیگر طرح مورد بحث این است که شفافیت در امور مالیاتی کشور افزایش پیدا می‌کند. اینکه طرح‌هایی در چارچوب نشاندار کردن مالیات‌ها تعریف و از محل درآمدهای مالیاتی تأمین اعتبار می‌شوند، مؤدیان را در جریان محل هزینه‌کرد مالیات‌ها قرار می‌دهد و این امر به افزایش شفافیت می‌انجامد.

این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: از آنجا که در ابتدای راه اصلاح نظام مالیاتی کشور قرار داریم، ایجاد بستری برای دسترسی همگان به زیرساخت‌های حیاتی از جمله آب و راه‌های ایمن است.

■ **افزایش شفافیت در اقتصاد و مشارکت مردم در روندهای حکمرانی**

احمد بیگدلی با اشاره به این موضوع که طرح نشاندار کردن مالیات‌ها که سال گذشته با اعتبار ۱۲ هزار میلیارد تومانی اجرایی شد و طی آن هزار و ۹۱۵ پروژه تکمیل شدند، مثبت ارزیابی می‌شود. تصریح

^[1] کریم یزدی خواه، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان»، اهمیت نقش مجلس در تعیین سهم وام‌های اشتغال درون بودجه ۱۴۰۴ و عدم واگذاری این اختیار مهم مجلس را به دولت در بودجه ۱۴۰۵ تشریح کرد